

Girişimcilik eğiliminin bireysel öncüllerinin incelenmesi

Murat AVCI^a, Prof. Dr. Kadir ARDIÇ^b

^{a*} Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, murat.avci@manas.edu.kg, Orcid: 0000-0002-2355-1396

^{b*} Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, kadir.ardich@manas.edu.kg, Orcid: 0000-0001-7851-9564

MAKALE BİLGİLERİ

Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi 21 Haziran
2022
Revizyon 27 Haziran 2022
Kabul tarihi 29 Haziran
2022

Özet

Bu çalışmada girişimcilik ve girişim oluşturma sürecini daha iyi anlamak için çevresel ve bilişsel faktörlere odaklanılmıştır. Kontrol odağı, girişimci öz yeterlilik, girişimcilik eğilimi, öznel norm ve belirsizlikten kaçınma arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır. Bu araştırma Sakarya Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve İşletme Fakültesinde girişimcilik dersi alan ve girişimcilik planı olan 200 öğrenci üzerine yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak Levenson Kontrol Odağı ölçeği, Girişimci öz yeterlilik ölçeği, belirsizlikten kaçınma ve öznel norm ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan başlıca analizler ise betimleyici istatistikler, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri, korelasyon ve regresyon analizi ve diğer istatistik analizlerdir. Bireylerin öz yeterlilik inancı, kontrol odak durumu, belirsizlikten kaçınma algısı ve öznel norm algısı öğrencilerin girişimciliğe eğilimini bilişsel açıdan etkilemesi söz konusudur. Bu doğrultuda korelasyon analizi sonucu belirsizlikten kaçınma değişkeni diğer değişkenlerle anlamlı ve pozitif ilişki gösterirken, öznel norm sadece kariyer eğilimi ve girişimci öz yeterlilik ile anlamlı ve pozitif ilişki, Girişimci (kariyer) eğilimi ise kontrol odağı ve girişimci öz yeterlilik değişkenlerinde anlamlı ve pozitif ilişki göstermiştir. Regresyon analizinde ise girişimcilik eğilimi üzerinde girişimci öz yeterliliğin pozitif yönde ve düşük bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik Eğilimi, Girişimci Öz Yeterlilik, Kontrol Odağı, Belirsizlikten Kaçınma, Öznel Norm

Examination of individual antecedents of entrepreneurial tendency

ARTICLE INFO

Research Article
Received 21 June 2022
Received in revised form
27 June 2022
Accepted 29 June 2022

Abstract

In this study, environmental and cognitive factors are focused on to better understand the entrepreneurship and enterprise creation process. The locus of control, entrepreneurial self-efficacy, relationships between entrepreneurial tendency, subjective norm, and uncertainty avoidance are tried to be explained. This research was conducted on 200 students who took entrepreneurship courses and had an entrepreneurship plan at Sakarya University, Süleyman Demirel University, and Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Economics and Administrative Sciences and Faculty of Business Administration. Levenson Locus of Control scale, Entrepreneurial self-efficacy scale, uncertainty avoidance, and subject norm scale were used as data collection tools. The main analyzes used are descriptive statistics, validity and reliability analysis, correlation and regression analysis, and other statistical analysis. It is in question that individuals' self-efficacy beliefs, locus of control, uncertainty avoidance perception, and subjective norm perception affect students' tendency to entrepreneurship cognitively. In this direction, as a result of the correlation analysis, while the uncertainty avoidance variable showed a meaningful and positive relationship with other variables, the subjective norm showed a significant and positive relationship only with career tendency and entrepreneurial self-efficacy, while entrepreneurial (career) tendency showed a significant and positive relationship in the locus of control and entrepreneurial self-efficacy variables. In the regression analysis, it was determined that entrepreneurial self-efficacy had a positive and low effect on the entrepreneurial tendency.

Keywords: Entrepreneurial Tendency, Entrepreneurial Self-Efficacy, Locus of Control, Uncertainty Avoidance, Subjective Norm.

Giriş

Bireylerin girişimci olmasını belirleyen etkenler arasında başarı ihtiyacı, risk alma, belirsizlik toleransı, kontrol odağı, dayanıklılık, yenilik ve yaratıcılık özellikleri sıralanmaktadır (Marangoz, 2018; Özdemir, Özgüner & Alkış, 2018; Özden, Temurlenk, & Başar, 2008). Bunun yanında girişimci öz yeterlilik (Ceyhan, Yılmaz & Batga, 2020; Özler, Giderler & Baran, 2017; Piperopoulos & Dimov, 2015) ve öznel norm (Igwe et al., 2020; Endratno, 2018) gibi çevresel durumlarda girişimci eğilimini ve kararları etkilemektedir.

Girişimci niyetleri, eğilimleri ve yönelimleri etkileyen faktörler Türkiye'deki alan yazınında farklı çalışmalarla ortaya konulmuştur (Bilgiseven & Kasimoğlu, 2020; Kalkan, 2011). Çoğunlukla öğrenciler örneğinde girişimci olma tutumu ile öznel norm (Kalkan, 2011), kontrol odağı (Gül & Beyşenova, 2018), öz yeterlilik (Naktiyok, Nur Karabey & Çağlar Gulluce, 2009; Özler, Giderler & Baran, 2017) belirsizlikten kaçınma (Erbatu, 2008) ve risk alma (Timuroğlu & Çakır, 2014) gibi farklı kavramlar ile açıklanmaya çalışılmıştır. Girişimcilik sürecini açıklamaya çalışan bu araştırmalarla bireyin girişimci olma kararını neyin etkilediği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalardan farklı olarak öğrencilerin girişimcilik dersi alması ve girişimci olma planı olması özelinde girişimcilik eğilimini etkileyecek bilişsel faktörler birlikte ele alınmaya çalışılmıştır. Çünkü söz konusu bilişsel faktörlerin birlikte ele alınması birbiriyle ilişkisine ve girişimcilik eğilimlerini daha iyi açıklanmasına olanak sağlayacaktır. Bu amaçla yola çıkarak, öz yeterlilik, bireyin hali hazırda durumuna yönelik inancını yansıtmakta iken kontrol odağı, bireyin olaylara karşı bakış açısını ve inancını ifade etmektedir. Bunun yanında risk algısı, olaylara karşı geleceğe yönelik olasılıkların olumsuz sonuçlanma durumuna yönelik algıyı ifade etmektedir. Belirsizlikten kaçınma, kültürel bir durumun yansıması olarak bilginin ve belirsizliklerin olma duruma yönelik bireyin tutumlarını, öznel norm ise bireyin bir davranış öncesi çevresinden gelecek tepkileri dikkate almasını ve buna göre davranışı yapıp yapmama kararını alma durumunu ifade etmektedir. Görüldüğü üzere bilişsel süreçlerin bireyin tutumlarına ve kararlarına etkisi bulunmaktadır.

Bireyin karar verme davranışını inceleyen planlı davranış teorisinden yola çıkarak girişimci eğilimlerini araştırırken bu teoriye (Akçakanat & Dinç, 2018) odaklanılmıştır. Girişimci niyet, girişimci eğilim ve girişimci yönelim firma oluşturma öncülüdür. Birey bir girişime başlama ve girişimini oluşturmaya planladığında çevresel faktörlerin yanında inançları, bilişsel süreçlerde önemlidir (Thompson, 2009). Söz konusu araştırmada da girişimcilik ve girişim oluşturma

sürecini daha geniş anlamak için çevresel ve bilişsel faktörlere odaklanmaktadır. Bu keşifsel araştırmanın temel amacı, yeterince araştırılmamış ancak yeni girişim yaratma sürecini daha derinden anlamak için girişimcilik motivasyonu ve niyeti ile ilgili olan belirli psikolojik ve çevresel bağlam faktörlerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda sırasıyla kavramsal çerçeve, yöntem ve analiz sonuçlarına yer verilerek sonuç ve tartışma bölümünde sonuçlar değerlendirilmiştir.

Girişimcilik Eğilimi

Girişimcilik eğilimi veya girişimcilik niyeti bireylerin girişim oluşturma veya girişime başlama davranışını ifade etmektedir. Bu davranışı ise planlı davranış kuramı Ajzen'in (1991) ile açıklamaktadır. Planlı davranış teorisine göre, bireylerin davranışa geçmeden önce davranışa karşı tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolü ile değerlendirme sonucunda niyet davranışa dönüşmektedir (Lortie & Castogiovanni, 2015). Diğer bir ifade ile planlı davranış teorisine göre kişinin girişimci olması ile ilgili arzusu tutumunu yansıtırken, algılanan davranış kontrolünde, kişinin davranışı sonucunda elde edeceği başarıya olan inancını yansıtırken, öznel norm ise davranış hakkında çevrenin tepkilerinin değerlendirilmesidir (Kautonen, Van Gelderen & Fink, 2015). Bu bağlamda planlı davranış teorisine göre girişimci olma niyeti ve davranışını açıklamaya çalışan birçok çalışma mevcut (Örneğin, Engle et al., 2010; Kautonen, Van Gelderen & Fink, 2015; Su et al., 2021; Munir, Jianfeng & Ramzan, 2019) olmakla birlikte itme ve çekme teorisi de motivasyon alanında davranışları açıklamak için kullanılmıştır (Örneğin, Dawson & Henley, 2012; Kirkwood, 2009; Ojiaku, Nkamnebe & Nwaizugbo, 2018).

Bu teorilerden hareketle bireylerin girişimci olma niyeti bir kariyer niyetini doğrulamaktadır. Kariyer niyeti ise kişinin kendini geliştirmek için meslek durumunun ne olacağına yönelik karar vermesini yansıtan zihinsel bir süreçtir (Sezer, 2013). Bireyin girişimcilik kariyerine yönelmesi ve bu yönde davranış sergilemesi (kariyer niyeti), kontrol odağı (Gül & Beyşenova, 2018), risk algısı (Hassan & Wafa, 2012), başarı ihtiyacı (Karabulut, 2016), öz yeterlilik, yaratıcılık (Zampetakis et al., 2011), tutum (Kusmintarti et al., 2014) ve kişisel özellikleri (Gençay & Döven, 2019) gibi kavramlarla da ilişkilidir. Bu anlamda kişilerin girişimcilik niyetlerini etkileyen ekonomik, sosyal, bilişsel ve kişilik özellikleri literatürde ilgi görmektedir (Sivarajah & Achchuthan, 2013). Niyetleri daha iyi anlamak için araştırmada da Sezer (2013) tarafından tasarlanan 6 boyutlu girişimcilik kariyer niyeti ölçeği kullanılmıştır. Para kazanma, statü isteği, topluma hizmet gibi farklı nedenlerden dolayı bireylerin girişimciliği kariyer olarak seçme durumunu analiz etmesine olanak sağlamaktadır.

Girişimci Özyeterlilik

Literatürde girişimci motivasyonu, niyeti ve davranışını açıklamak için girişimci öz yeterlilik kullanılmaktadır. Çünkü girişimci öz yeterlilik, bireyin iş konusunda kendine karşı özgüvenini ifade edilmektedir (Baum et al., 2001). Bandura (1999) ise öz yeterliliği, bireyin herhangi bir iş veya görevi başarmak için kendi yeteneklerine olan inancı şeklinde ifade etmiştir. Bu anlamda bireylerin seçimlerini, azmini ve çabasını belirlemek adına insan davranışlarını açıklamak için öz yeterlilik önemli bir açıklayıcı kavram olmaktadır (Chen, Gully & Eden, 2004).

Girişimci öz yeterlilik kavramı girişimcilerin niyetlerinin ortaya çıkışını, girişimi başlatma ve büyütme gibi davranışları da açıklamak için sosyal bilişsel teori ve planlı davranış teorisinden yararlanmaktadır (Newman et al., 2019). Sosyal bilişsel kurama göre öz yeterlilik, planlanan hedefleri ve görevleri başarmasına yönelik inancı yansıtmaktadır (Yener & Salur, 2017). Planlı davranış kuramına göre ise öz yeterlilik kişinin davranışa geçme niyetinin kilit bir belirleyicisi olan algılanan davranışsal kontrolün kapsamına girmektedir (Krueger Jr, Reilly, & Carsrud, 2000). Özetle kişinin öz güveni ile inanışları, niyetleri, davranışları ve zihinsel süreçlerini etkilemektedir. Bu sayede kişilerin öz yeterliliğini yüksek olması bir işi veya görevi yerine getirmedeki başarı inancı yüksek olmakta ve böylelikle niyetlerin davranışa dönüşmesini sağlamaktadır.

Girişimci öz yeterlilik, bu davranışlar içerisinde planlama (Brinckmann & Kim, 2015), hedefe bağlılık (Trevelyan, 2011), finansal yatırım, girişimcilik oluşturma ve kariyer odaklı (Tegtmeier, Kurczewska & Halberstadt, 2016; Wilson, Kickul & Marlino, 2007) davranışları gibi farklı davranışları açıklamak için psikoloji, kariyer gelişimi ve ekonomi dahil olmak üzere sayısız alandan teorik perspektiflerden yararlanmıştır (Newman et al., 2019).

Kontrol Odağı

Rotter (1966) tarafından ortaya konulan sosyal öğrenme kuramını temel alan (Harrow, Hansford & Astrachan-Fletcher, 2006) kontrol odağı kavramı, bireylerin yaşadıkları olaylara karşı tutumunu içermektedir. Kontrol odağı, içsel ve dışsal kontrol odağı olmakla birlikte içsel kontrol odağına sahip bireyin yaşadıkları olayların kendi davranışları sonucunda ortaya çıktığını, dışsal kontrol odağına sahip bireylerde ise yaşadıkları olayların diğer insanlardan, şans, kader gibi durumlara atfetmesini ifade etmektedir (Çoban & Hamamcı, 2006).

Ayrıca kontrol odağı, kişilik özelliği (Baydoğan & Dağ, 2008) olarak değerlendirilmesi ile birlikte kalıtsal bir özellik olmadığı, zamanla değişkenlik gösterebilecek bir niteliktedir (Gül & Beyşenova, 2018). Çocukluk döneminden itibaren bireylerin sosyal gelişim içerisinde davranışlarının ne tür sonuçlara yol açtığını ve çevresel etkilerinden yola çıkarak tutarlı bir davranış biçimine girmektedir. Bu anlamda Rotter (1966) kontrol odağının inanç durumu ile ilgili olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle kontrol durumu bireylerin davranışları üzerinde kontrol sahibi olduklarını ve bu davranışı gerçekleştirebilme veya gerçekleştirilememeye durumuna yönelik inançlarıdır. Bu duruma dış ve iç kontrol odağı olarak iki tür inanca sahip bireylerin özellikleri de farklılaşmaktadır. İç kontrol odağına sahip kişiler, davranışlarının sonuçlarını kendilerine atfettiği için daha ısrarlı ve başarının kaynağı olarak görmektedir (Gül & Beyşenova, 2018). Dış kontrol odaklı bireylerde de başka insanların veya başka faktörlerin onları kontrol ettiğine inandığı için davranış ve kararlarında başka durumları ön plana çıkarmaktadır.

Girişimcilerde iç kontrol odaklı davrandıkları için (Gül & Beyşenova, 2018; Tentama & Abdussalam, 2020) davranışlarının ve olayların sonuçlarını kendilerine atfetmektedir. Bu sayede girişimcilik sürecini yönetme, karar verme veya girişimcilik eğilimlerinin sonucu olarak girişime başlama, risk alma seviyeleri yüksek olmaktadır.

Belirsizlikten Kaçınma

Hofstede'nin kültürel boyutlarının birisi belirsizlikten kaçınma veya belirsizlik toleransı olarak da ifade edilen kavram, bir toplulukta bilginin yetersiz olmasından dolayı karmaşıklık düzeyini yüksek olması ile sonuçlara veya geleceğe yönelik öngörülerin oluşturulamamasıdır (Hofstede, 1984). Diğer bir ifadeyle olay veya durumlara karşı bilgini yetersiz olması ve sonuçların kestirilemez olma durumudur. Bu durum girişimcilerin eğilimleri, girişim oluşturma durumları ve bilişsel algıları toplumsal kültürden etkilenmektedir. Fakat belirsizlikten kaçınma seviyesinin düşük olduğu bireylerde bilgiyi araştırma bulma ve yorumlama özellikleri barındırdığı ve içsel bir tutum ile davrandıkları gözlemlenmektedir (Güney, Yalçın & Çetin, 2007). Girişimcilik özellikleri barındıran bireylerde de düşük belirsizlikten kaçınma durumu söz konusudur. Çünkü girişimcilik sürecinin her alanı belirsizlikle dolu olduğu için belirsizlikten kaçınmanın yüksek olması, risk algısını yükseltmektedir (Aytaç, 2006). Girişimcinin özelliği de bu belirsizlik ortamında uygun fırsatları değerlendirmek ve doğru kararlar almakla ilişkilidir.

Öznel Norm

Planlı davranış teorisinin boyutu olan öznel norm, bireyin bir davranışı uygulamak veya uygulamamak için toplumunun baskısını ölçmektedir. Girişimcilerde ise girişim başlatma durumunu çevresinin desteklemesi veya karşı çıkma durumunu ifade etmektedir (Kalkan, 2011). Diğer bir ifadeyle birey girişimi başlatmak için çevresinin bu girişimi destekleyeceğini veya karşı çıkacağını düşünür ve bu düşünce ile girişimi başlatma veya vazgeçme davranışı sergilemektedir. Dolayısıyla girişimcilik eğilimini ve bireylerin girişimcilik kariyerlerini etkileme düzeyleri yüksektir. Çevresel baskı özellikle aile ve yakın kişilerin tutumu girişimcilik eğilimini, niyetini yönelimini etkilemektedir (Awang et al., 2016; Bozkurt, 2014; Doğan & Yılmaz, 2017; Ekici & Turan, 2017; Gökçen & Alper, 2022; Santos & Liguori, 2019).

Yöntem

Girişimcilik sürecinin bilişsel, çevresel, kültürel gibi birçok etkene bulunmaktadır. Bu etkenler, girişimcinin girişim oluşturma ve girişimini başarılı bir şekilde büyütme sürecine kadar etkilemektedir. Bu etkenlerin içerisinde yer alan bilişsel süreçlere odaklanarak, öz yeterlilik, kontrol odağı, belirsizlikten kaçınma, öznel norm ve girişimci kariyer (eğilim) durumları ile ilişkileri araştırılmıştır. Öz yeterlilik ve kontrol odağı gibi bireyin kendine yönelik inançları ile çevresel

durumları ortaya koyan öznel norm ve belirsizlikten kaçınma boyutları girişimci olma durumunu etkilemektedir. Bu doğrultuda farklı araştırmalarla girişimci eğilim, yönelim ve niyet durumları araştırılmıştır. Ancak girişimci kariyerine etki eden boyutları ve ilişkileri bütünsel bir çalışma kısıtlı olduğu gözlemlenmiştir. Girişimcilik kariyerini seçme nedenleri arasında bilişsel, çevresel ve kültürel etiklerinin yanında inançları ve değerleri de etkilidir. Girişimci kariyerini para kazanmak, topluma hizmet etmek, statü elde etmek gibi farklı değerler ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle öz yeterlilik, kontrol odağı, öznel norm ve belirsizlikten kaçınma durumlarının girişimci kariyeri seçmenin alt boyutlarına göre ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki hipotezler test edilmiştir:

Araştırma Hipotezleri

- H₁: Girişimcilik eğilimi ile kontrol odağı arasında anlamlı ve pozitif ilişki vardır.
H₂: Girişimcilik eğilimi ile öz yeterlilik arasında anlamlı ve pozitif ilişki vardır.
H₃: Girişimcilik eğilimi ile öznel norm arasında anlamlı ve pozitif ilişki vardır.
H₄: Girişimcilik eğilimi ile belirsizlikten kaçınma arasında anlamlı ve pozitif ilişki vardır.

Örneklem Grubu

Örneklem grubu, Sakarya Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesindeki İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve İşletme Fakülteleri'nde öğrenim gören, girişimcilik dersi alan 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklemden çevrimiçi anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Örneklemden 283 anket toplanmış olup "İleride girişimcilik planınız var mı?" ifadesine hayır cevabı veren ve sağlıklı cevap vermediği düşünülen anketler veri setinden çıkarılıp 200 anket araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini 84 (%42) erkek, 116 (%58) kadın olmak üzere yaş dağılımı %61'i 23-27 yaş aralığında ve %73,5'i 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Sezer (2013) tarafından geliştirilen "Girişimcilik Kariyer Niyeti Ölçeği", 12 boyut ve 44 ifadede oluşmaktadır. "Kontrol Odağı Ölçeği" Levenson (1974) tarafından geliştirilmiş ve Kıral (2012) tarafından Türkçe 'ye uyarlanmıştır. Ölçek iç kontrol odaklılık, başkalarına dayalı kontrol odaklılık, şansa dayalı kontrol odaklılık olmak üzere 3 boyuttan 19 ifadeden (orijinal ölçekte 24 ifadeden 5 ifade düşük faktör yükünden dolayı çıkarılmış) oluşmaktadır. "Girişimci Öz Yeterlilik Ölçeği" de De Noble ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilmiş, Türkçe uyarlaması Naktiyok ve arkadaşları (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçek 6 boyuttan ve 33 ifadeden (Orijinal ölçekte 35 ifadeden 2 ifade düşük faktör yükünden dolayı çıkarılmış) oluşmaktadır. "Risk Algısı Ölçeği" i Hisrich ve Peters (2002) tarafından literatüre kazandırılmış (akt. Bilgiseven & Kasımoğlu, 2020) ve Ören ile Biçkes (2011) tarafından kullanılmıştır. Ölçek tek boyutlu ve 6 ifadeden oluşmaktadır. Tek boyutlu "Belirsizlikten Kaçınma Ölçeği" Hofstede (1984) tarafından kullanılan ve Akyürek tarafından (2009) Türkçe çevirisi hazırlanmıştır. "Öznel Norm" ise Liñan ve Chen (2009) tarafından kullanılan 3 ifadede ölçek araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada 7'li likert (kesinlikle katılmıyorum, oldukça katılmıyorum, biraz katılmıyorum, kararsızım, biraz katılıyorum, oldukça katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın Analizi ve Bulguları

Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

Katılımcıların demografik bilgileri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri (n=200)

Yaş	F	%	Sınıf	F	%
18-22	75	37,5	1. Sınıf	2	1,0
23-27	122	61,0	2. Sınıf	5	2,5
28-32	3	1,5	3. Sınıf	40	20,0
Toplam	200	100	4. Sınıf	147	73,5
Cinsiyet	F	%	Yüksek lisans	F	%
Erkek	84	42,0	Toplam	200	100
Kadın	116	58,0			
Toplam	200	100			

Girişimcilik dersi alıp ve ileride girişimcilik planı olan katılımcıların % 61'i 23-27 yaş aralığında yoğunlaşırken, % 37,5'i 18-22 yaş aralığında yer almaktadır. Katılımcıların %58'i kadın ve % 42 oranında erkektir. Katılımcılar arasında sınıf dağılımında ise dördüncü sınıf %73,5 oranında iken üçüncü sınıf %20 oranında ikinci büyük gruptur. Diğer sınıf ve yüksek lisans düzeyinde ise sırasıyla %1 (birinci sınıf), %2,5 (ikinci sınıf) ve %3 (yüksek lisans) oranında dağılım olduğu görülmektedir.

Normallik Dağılım Testi

Araştırmada normal dağılım ile ilgili kontrol odağı, öz yeterlilik, girişimcilik eğilimi, öznel norm, risk algısı ve belirsizlikten kaçınma analizleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ölçeklerin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Ölçekler	N	Çarpıklık	Basıklık
Kontrol Odağı	200	0,18	0,47
Öz Yeterlilik	200	-0,47	-0,20
Girişimcilik Eğilimi	200	-1,05	1,76
Öznel Norm	200	-0,75	0,40
Belirsizlikten Kaçınma	200	-0,80	0,50

Yukarıdaki Tablo 2'deki veriler incelendiğinde ilgili değişkenlere ait basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım gösterdiği ifade edilebilir. Skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri -1 ile +1 arasında olması gerektiğini ifade eden (Hair et al., 2013) görüşlerle beraber -2 ile +2 ile arasında olması da normal dağılımı (George & Mallery, 2019) gösterdiği varsayılmıştır. Bu nedenle çalışmada yer alan değişkenlerin normal dağılım gösterdiği varsayımına dayanarak, analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

Faktör Analizi

Araştırmada ölçeklerin geçerliliğini sağlamak için faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizine ilişkin bulgularda Girişimci öz yeterlilik ölçeği için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0,923 ve Bartlett Test of Sphericity = 4438,669 (df =528, p=<.000) olmakla birlikte ifadelerin faktör yükleri ,406_{min}-,829_{max} aralığında tespit edilmiş ve altı boyutta toplanmıştır. Tek boyutlu öznel norm ölçeği için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0,658 ve Bartlett Test of Sphericity = 100,302 (df =3, p=<.000) değeri ile ifadelerin faktör yükleri ,741_{min}-,817_{max} aralığında tespit edilmiştir. Diğer tek boyutlu Belirsizlikten Kaçınma Ölçeği için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0,840 ve Bartlett Test of Sphericity = 397,262 (df =10, p=<.000) olmakla ifadelerin faktör yükleri ,687_{min}-,850_{max} aralığında tespit edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre KMO değerinin bu değerlerde olması faktör analizi açısından iyi olduğu kabul edilmektedir (Karagöz, 2019). Ayrıca kontrol odağı (53,28), öz yeterlilik (65,77), girişimcilik eğilimi (68,64), öznel norm (61,72), belirsizlikten kaçınma (62,11) ölçeklerinin açıklanan varyansları da ifade edilmiştir. Girişimcilik eğilimleri ve Kontrol odağı ölçeği katılımcıların verdikleri yanıtlara göre eğitim türlerine ve kontrol odağı özelliğine göre değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin iç tutarlılığı için güvenirlik analizi yapılmış ve Cronbach Alpha değerleri ile ölçeklerin açıklanan varyansları tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3. Tanımlayıcı İstatistik ve İçsel Tutarlılık Bulguları

Değişkenler	N	Ort	S.S.	Cronbach Alpha
Kontrol Odağı	200	4,17	0,65	.72
Öz Yeterlilik	200	5,67	0,82	.96
Girişimcilik Eğilimi	200	5,63	0,75	.92
Öznel Norm	200	5,45	1,26	.69
Belirsizlikten Kaçınma	200	5,41	1,18	.84

Kontrol Odağı Ölçek Puanları

Kontrol odağı ölçeğine yönelik, iç kontrol odaklılık, dış kontrol odaklılık ve başkalarına dayalı kontrol odaklılık boyutlarının, ortalama ve standart sapma değerleri aşağıdaki Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Kontrol Odağına Yönelik Ölçek Puanları

Boyut	Genel	
	Ort.	S.S.
İç Kontrol Odaklılık	4,86	0,77
Başkalarına Dayalı Kontrol Odaklılık	3,89	1,02
Şansa Dayalı Kontrol Odaklılık	3,38	1,07
Ölçek Genel Ortalaması	4,17	0,65

Yukarıdaki Tablo 4'te öğrencilerin kontrol odaklarının ortalamaları verilmiştir. Görüldüğü üzere öğrencilerin iç kontrol odağı, başkalarına dayalı kontrol ve dış kontrol odağına nazaran daha yüksek (4,8613) çıkmıştır. Ölçek puan tablosunda belirlenen oranda ise "Biraz Katılıyorum" aralığına denk gelmektedir. Tablo incelendiğinde diğerler odak boyutlarına göre iç odaklı oldukları söylenebilir.

Girişimcilik Kariyer Eğilimleri Ölçek Puanları

Girişimcilik kariyer eğilimlerine yönelik, statü isteği, bağımsızlık isteği, kazanç isteği, kendi işinin sahibi olma isteği, başarıma arzusu, zorunluluk, yakınlarına ve topluma faydalı olmak, kişisel geçmiş, sürekli öğrenme gelişme ve yenilikçilik, güç isteği, özgüven ve risk iştahı, aktif iş yaşamı ve yakın ilişki boyutlarının ortalama ve standart sapma değerleri aşağıdaki Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Girişimcilik Kariyer Eğilimlerine Yönelik Ölçek Puanları

Boyut	Genel	
	Ort.	S.S.
Statü isteği	6,02	0,99
Bağımsızlık isteği	5,92	1,18
Kazanç isteği	5,91	1,07
Kendi işinin sahibi olma isteği	6,08	1,00
Başarıma arzusu	5,91	1,05
Zorunluluk	4,16	1,67
Yakınlarına ve topluma faydalı olmak	5,78	1,30
Kişisel geçmiş	3,66	1,99
Sürekli öğrenme gelişme ve yenilikçilik	6,31	1,01
Güç isteği	4,73	1,40
Özgüven ve risk iştahı	5,65	1,40
Aktif iş yaşamı ve yakın ilişki	6,17	1,20
Genel ölçek ortalaması	5,63	0,76

Yukarıdaki Tablo 5'te katılımcıların girişimcilik eğilim düzeylerinin boyutlara ve ifadelere göre ortalamaları verilmiştir. Katılımcı girişimciliği kariyer olarak seçme nedenleri boyutlara ayrılmış ve bu boyutların ortalamaları tabloda gösterilmiştir. Katılımcıların girişimciliği kariyer olarak seçmek için "sürekli öğrenme gelişme ve yenilikçilik" (Kesinlikle katılıyorum) ve "aktif iş yaşamı ve yakın ilişki" (Kesinlikle katılıyorum) boyutu ön plana çıkmıştır. Bunun yanı sıra "kendi işinin sahibi olma isteği" (Oldukça Katılıyorum) ve "statü isteği" (Oldukça Katılıyorum) boyutu da yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Korelasyon Analizi

Belirsizlikten kaçınma, öznel norm, girişimcilik kariyer eğilimleri, kontrol odağı ve girişimci öz yeterlilik değişkenleri arasındaki ilişkileri tespit etmek amacıyla korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara aşağıdaki Tablo 6'da yer verilmektedir.

Tablo 6. Korelasyon Analiz Sonuçları

	Belirsizlikten Kaçınma	Öznel Norm	Girişimcilik Kariyer Eğilimleri	Kontrol Odağı	Girişimci Öz Yeterlilik
Belirsizlikten Kaçınma	1				
Öznel Norm	,157*	1			
Girişimcilik Kariyer Eğilimleri	,258**	,259**	1		
Kontrol Odağı	,238**	,049	,171*	1	
Girişimci Öz Yeterlilik	,158*	,291**	,463**	-,018	1

**p<0,01, *p<0,05

Yapılan korelasyon analizi sonucunda, girişimcilik eğilimleri ile öz yeterlilik, kontrol odağı, öznel norm ve belirsizlikten kaçınma pozitif yönlü düşük ve orta derecede bir ilişki bulunmuşken, risk algısı ise öz yeterlilik ve kontrol odağı arasında pozitif yönlü düşük ve orta derecede bir ilişki bulunmuştur. Söz konusu değişkenlerin korelasyon değerlerinin pozitif ve önem düzeyinde (p<0,01, p<0,05) anlamlı olduğu görülmektedir.

Yine aynı tabloda girişimcilik eğilimi ile belirsizlikten kaçınma ve öznel norm arasındaki korelasyon değerlerinin pozitif ve p<0,01 önem düzeyinde anlamlı olduğu görülürken, girişimcilik eğilimi ile girişimci öz yeterlilik r= 0,463 düzeyinde ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca girişimci öz yeterliliğin pozitif ve p<0,01 önem düzeyinde risk algısı r=0,348 ve öznel norm r= 0,291 ile orta düzeyde anlamlı ilişkili olduğu gözlemlenmiştir.

Genel olarak p<0,01 ve p<0,05 önem düzeyinde risk algısının öznel norm, belirsizlikten kaçınma ve girişimcilik eğilimleri ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca kontrol odağının girişimci öz yeterlilik ve öznel norm arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir. Bu doğrultuda girişimcilik eğilimleri risk algısı hariç girişimci öz yeterlilik, öznel norm, belirsizlikten kaçınma ve kontrol odağı ile anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğu söylenebilir.

Regresyon Analizi

Öğrencilerin girişimcilik eğilimi düzeyleri üzerinde belirsizlikten kaçınma, risk algısı, öznel norm, kontrol odağı ve girişimci öz yeterlilik değişkenlerinin etkilerini tespit etmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara aşağıdaki Tablo 7'de yer verilmektedir.

Tablo 7. Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

Girişimcilik Eğilimi	Korelasyonlar				Çoklu Doğrusallık İstatistikleri			
	Beta	t	p-değeri	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
Belirsizlikten Kaçınma	0,09	2,26	0,03	0,26	0,16	0,14	0,91	1,10
Öznel Norm	0,07	1,73	0,09	0,26	0,12	0,11	0,90	1,11
Kontrol Odağı	0,17	2,28	0,02	0,17	0,16	0,14	0,94	1,06
Girişimci Öz Yeterlilik	0,38	6,42	0,00	0,46	0,42	0,39	0,90	1,11
R					,530 ^a			
R²					,281			
Düzeltilmiş R²					,266			

Yukarıdaki tablo 7'de değişkenler arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi 0,05 önem düzeyinde anlamlı ve Düzeltilmiş R² değerinin 0,273 bulunduğu görülmektedir. Regresyonda (tanımlayıcılık katsayısı) β değeri ile bağımlı değişkendeki bir birimlik değişimin bağımsız değişkendeki değişim değerini göstermektedir. Tabloya göre öğrencilerin girişimcilik eğilim düzeylerini (bağımlı değişken) girişimci öz yeterlilikleri (bağımsız değişken) %3,7 oranında etkilemektedir. Başka bir deyişle girişimci öz yeterlilik, girişimci eğilimdeki değişimin %4,5'ni etkilemektedir. Modelde yer alan değişkenlerden girişimci öz yeterlilik düzeyinin (β=0,457: p<0,05) girişimcilik eğilimi üzerinde bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Girişimcilik bireyin, toplumun ve ülkelerin kalkınması ve refahı için birçok kurum ve kuruluşlarla desteklenmektedir. Fakat girişimcilik teşvik süreçleri ile beraber bireyin yaşadığı kültür, algısı ve tutumu da girişimcilik gelişimini etkilemektedir. Örneğin günümüzde en çok girişimcilik faaliyetleri Amerika Birleşik Devletleri (Örn. Stanford Üniversitesi, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü: MIT) yapılmaktadır. Bireylerin yaşadıkları toplum yapısı, çevresi ve bilişsel algısı bu durumu çok fazla etkilemektedir. Bireylerin kedinine yönelik inancı çevresine yönelik algısı ve tutumları önem arz ettiği için bu çalışma da öz yeterlilik, kontrol odağı öznel norm ve belirsizlikten kaçınma ile girişimcilik eğilimine odaklanılmıştır. Araştırmada girişimcilik eğilimleri ve kontrol odağı incelendiğinde öğrencilerin iç odaklı ve belirli girişimci kariyer boyutları (Sürekli Öğrenme gelişme ve yenilikçilik, iş yaşamı ve ilişki ağı ve kendi işinin sahibi olma isteği) yönüne çıktığı gözlemlenmiştir.

Bunula beraber Girişimcilik eğilimleri ile girişimci öz yeterlilik belirsizlikten kaçınma, öznel norm ve kontrol odağı ile pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda da H₁ (Girişimcilik eğilimi ile kontrol odağı arasında anlamlı ve pozitif ilişkisi vardır.), H₂ (Girişimcilik eğilimi ile öz yeterlilik arasında anlamlı ve pozitif ilişkisi vardır.), H₃ (Girişimcilik eğilimi ile öznel norm arasında anlamlı ve pozitif ilişkisi vardır.) hipotezleri desteklenmiştir. Ayrıca öz yeterlilik ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmakla beraber % 4,5 oranında girişimcilik eğilimini etkilediği gözlemlenmiştir.

Özetle bu araştırma, diğer araştırmalardan özgün olarak girişimcilik eğilimini etkileyecek değişkenlerin bir arada araştırılması sonucunda girişimcilik eğilimlerini yönlendiren değişkenler ile girişimcilik eğilimini etkileyen önemli bir değişken olan girişimci öz yeterlilik ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda ilk olarak bireylerin kendilerine olan inancını yükseltmek ve teşvik edilmesini gerektiğini göstermektedir.

Zaman, örneklem sayısı ve evren gibi belirli kısıtlar çerçevesinde yapılan bu araştırma da ileriki çalışmalar için örneklem gerçeğe girişimciliğe başlamış (startup /teknolojik girişimciler) bir evrenden alınması girişimcilik sürecindeki bilişsel sürecin daha iyi açıklanması açısından önemlidir. Bunun yanında Girişimcilik eğilimlerine etkileyen farklı psikoloji ve sosyal psikoloji alanındaki (örn. iyimserlik, farkındalık, nevroitiklik) farklı değişkenlerinde araştırılması önem arz etmektedir. Yine bu çalışmada öğrencilerin girişimcilik eğilimleri girişimci olma nedenlerine göre sınırlanmaya çalışılmıştır. Birey neden girişimci olmak istiyor? Bireyi ne cezbetmekte? gibi soruları cevaplamak için 12 boyutta bir ölçek kullanılmıştır. Bununla beraber girişimci olma nedenleri ile beraber yeni girişimciliğe

başlamış bireylerin neden girişimci oldun sorusu ile karşılaştırma yaparak girişimcilik eğilimlerini farklı bir bulgularla karşılaştırabilir. Bu anlamda girişimcilik araştırmalarının teşvik edilebilmesi ve girişimlerin başarılı olması için gelecek araştırmalarda farklı süreçlerin değerlendirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Akçakanat, T. & Dinç, M. (2018). Planlanmış Davranış Teorisi bağlamında girişimcilik niyeti üzerinde makyavelist kişiliğin etkisi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (17. Ulk Özel Sayısı), 761-780.
- Akyürek, S. (2009). Yöneticilerde gelecek odaklılık eğilimi ve kurumsal performans üzerine etkisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Awang, A., Amran, S., Nor, M. N. M., Ibrahim, I. I. & Razali, M. F. M. (2016). Individual entrepreneurial orientation impact on entrepreneurial intention: intervening effect of pbc and subjective norm. *Journal of Entrepreneurship, Business and Economics*, 4(2), 94-129.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-kültürel bir perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15).
- Bandura, A., Freeman, W. H. & Lightsey, R. (1999). Self-Efficacy: The exercise of control. *Journal of cognitive psychotherapy*, (13)2, Doi: 10.1891/0889-8391.13.2.158
- Baum, J. Robert., Locke, Edwin A. & Smith, K. G. (2001). "A multidimensional model of venture growth". *Academy of management journal*, 44.2: 292-303.
- Baydoğan, M. & Dağ, İ. (2008). Hemodiyaliz hastalarındaki depresiflik düzeyinin yordanmasında kontrol odağı, öğrenilmiş güçlülük ve sosyotropi-otonomi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(1), 19-28.
- Bilgiseven, E. B., & Kasimoğlu, M. (2020). Startup girişimlerde girişimcilik niyeti üzerinde etkili olan faktörler arasındaki ilişkinin analizi. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 41-59.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2014). Planlanmış Davranış Teorisi çerçevesinde öğrencilerin girişimci olma niyetlerinin incelenmesi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 27-47.
- Brinckmann, J. A. N. & Kim, S. M. (2015). Why we plan: The impact of nascent entrepreneurs' cognitive characteristics and human capital on business planning. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 9(2), 153-166.
- Ceyhan, S., Yiltay, S. & Batga, B. (2020). Duygusal zekâ ile girişimcilik eğilimi arasında öz yeterliliğin aracılık rolü: Çukurova üniversitesinde bir alan araştırması. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, 4(6), 1-19.
- Chen, G., Gully, S. M. & Eden, D. (2004). General self-efficacy and self-esteem: Toward theoretical and empirical distinction between correlated self-evaluations. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 25(3), 375-395.
- Çoban, A. E. & Hamamcı, Z. (2006). Kontrol odakları farklı ergenlerin karar stratejileri açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 393-402.
- Dawson, C. & Henley, A. (2012). "Push" Versus "Pull" Entrepreneurship: an Ambiguous Distinction?. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- De Noble, A. F., Jung, D. & Ehrlich, S. B. (1999). Entrepreneurial self-efficacy: The development of a measure and its relationship to entrepreneurial action. *Frontiers of entrepreneurship research*, 1999(1), 73-87.
- Doğan, R. Ş. & Yılmaz, V. (2017). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetlerinin betimlenmesine yönelik bir yapısal eşitlik modeli önerisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 742-764.
- Ekici, E. & Turan, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi: planlanmış davranışlar teorisi ve girişimcilik eğitiminin rolü. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 201-215.
- Endratno, H. (2018). The Effect of Self-Confidence and Subjective Norm on students' Entrepreneurial Intention. In *3rd International Conference on Education, Sports, Arts and Management Engineering (ICESAME)*.
- Engle, R. L., Dimitriadi, N., Gavidia, J. V., Schlaegel, C., Delanoë, S., Alvarado, I. & Wolff, B. (2010). Entrepreneurial intent: A twelve-country evaluation of Ajzen's model of planned behavior. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- Erbatu, G. (2008). *Kültürel boyutları içerisinde girişimcilik eğilimi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Gençay, E. & Döven, M. S. (2019). Kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine etkisi: Mersin Üniversitesi'nde bir araştırma. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 89-123.
- Gökçen, E. & Alper, E. N. (2022). Girişimcilik dersinin işletme öğrencilerinin girişimcilik niyetine etkisi: Yalova Üniversitesi örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 159-173.
- Gül, H. & Beyşenova, A. (2018). Kontrol odağı ve girişimcilik eğilimi ilişkisi: KTMÜ öğrencileri üzerine bir araştırma. *Manas Journal Of Social Studies*, 7(2), 213-234.
- Güney, S., Yalçın, Ö. & Çetin, A. (2007). Girişimcilik ve kültür. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 53-77.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate data analysis: Pearson education limited*.
- Harrow, M., Hansford, B. G. & Astrachan-Fletcher, E. B. (2009). Locus of control: Relation to schizoprenia, to recovery, and to depression and psychosis—A 15-Year Longitudinal Study. *Psychiatry research*, 168(3), 186-192.
- Hassan, R. A. & Wafa, S. A. (2012). Predictors towards entrepreneurial intention: A Malaysian case study. *Asian Journal of Business and Management Sciences*, 1(11), 1-10.
- Hofstede, G. (1984). Culture's consequences: International differences in work-related values, (Vol. 5). Sage. Intentions. *Journal of Business Venturing*, 15(5/6), 411-432.
- Igwe, A., Ogbo, A., Agbaeze, E., Abugu, J., Ezenwakwelu, C. & Okwo, H. (2020). Self-Efficacy and subjective norms as moderators in the networking competence—social entrepreneurial intentions link. *SAGE Open*, 10(3), 2158244020934878.
- Kalkan, A. (2011). Kişisel tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolünün girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 189-206.
- Karabulut, A. T. (2016). Personality traits on entrepreneurial intention. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 229, 12-21.
- Karagöz, Y. (2019). *SPSS-AMOS-META Uygulamalı İstatistiksel Analizler* (2. Baskı). Nobel Yayın, Ankara
- Kautonen, T., Van Gelderen, M. & Fink, M. (2015). Robustness of the theory of planned behavior in predicting entrepreneurial intentions and actions. *Entrepreneurship theory and practice*, 39(3), 655-674.
- Kıral, E. (2012). İlköğretim okulu yöneticilerinin mükemmeliyetçilik algısı ve kontrol odağı ile ilişkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kirkwood, J. (2009). Motivational factors in a push-pull theory of entrepreneurship. *Gender in Management: An International Journal*.
- Krueger Jr, N. F., Reilly, M. D. & Carsrud, A. L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of business venturing*, 15(5-6), 411-432.
- Kusmintarti, A., Thoyib, A., Ashar, K. & Maskie, G. (2014). The relationships among entrepreneurial characteristics, entrepreneurial attitude, and entrepreneurial intention. *IOSR Journal of Business and Management*, 16(6), 25-32.
- Levenson, H. (1974). Activism and powerful others: distinctions within the concept of internal-external control. *Journal of personality assessment*, 38(4), 377-383.
- Liñán, F. & Chen, Y. W. (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship theory and practice*, 33(3), 593-617.
- Lortie, J. & Castogiovanni, G. (2015). The theory of planned behavior in entrepreneurship research: what we know and future directions. *International entrepreneurship and management journal*, 11(4), 935-957.
- Marangoz, M. (2018). Girişimcilik. Beta Basım Yayınları
- Munir, H., Jianfeng, C. & Ramzan, S. (2019). Personality traits and theory of planned behavior comparison of entrepreneurial intentions between an emerging economy and a developing country. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- Naktiyok, A., Nur Karabey, C. & Çağlar Gulluce, A. (2010). Entrepreneurial self-efficacy and entrepreneurial intention: the Turkish case. *International entrepreneurship and management journal*, 6(4), 419-435.
- Newman, A., Obschonka, M., Schwarz, S., Cohen, M., & Nielsen, I. (2019). Entrepreneurial self-efficacy: A systematic review of the literature on its theoretical foundations, measurement, antecedents, and outcomes, and an agenda for future research. *Journal of vocational behavior*, 110, 403-419.
- Ojiaku, O. C., Nkamnebe, A. D. & Nwazugbo, I. C. (2018). Determinants of entrepreneurial intentions among young graduates: perspectives of push-pull-mooring model. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 8(1), 1-17.

- Ören, K. & Biçkes, M. (2011). Kişilik özelliklerinin girişimcilik potansiyeli üzerindeki etkileri (Nevşehir'deki Yüksek Öğrenim öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma). *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 16(3).
- Özdemir, A., Özgüner, M. & Alkış, H. (2018). Üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimi girişimci kişilik özelliklerini nasıl etkiler? Deneysel bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21(2), 430-447.
- Özden, K., Temurlenk, M. S. & Başar, S. (2008). "Girişimcilik eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri üzerine bir Araştırma". *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları:112 Kongreler Dizisi*, (16):229-240.
- Özler, N. D. E., Giderler, C. & Baran, H. (2017). Öz yeterlilik ve Kontrol odağının bireylerin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(13), 736-747.
- Piperopoulos, P. & Dimov, D. (2015). Burst bubbles or build steam? Entrepreneurship education, entrepreneurial self-efficacy, and entrepreneurial intentions. *Journal of small business management*, 53(4), 970-985.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied*, 80(1), 1–28. <https://doi.org/10.1037/h0092976>
- Santos, S. C. & Iguori, E. W. (2019). Entrepreneurial self-efficacy and intentions: Outcome expectations as mediator and subjective norms as moderator. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- Sezer, C. (2013). Kariyer olarak girişimcilik ve girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin içerik analizi ile belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 49-60.
- Sivarajah, K. & Achchuthan, S. (2013). Entrepreneurial intention among undergraduates: Review of literature. *European Journal of Business and Management*, 5(5), 172-186.
- Su, Y., Zhu, Z., Chen, J., Jin, Y., Wang, T., Lin, C. L. & Xu, D. (2021). Factors influencing entrepreneurial intention of university students in china: Integrating the perceived university support and theory of planned behavior. *Sustainability*, 13(8), 4519.
- Tegtmeier, S., Kurczewska, A. & Halberstadt, J. (2016). Are women graduates jacquelines-of-all-trades? Challenging Lazear's view on entrepreneurship. *Small Business Economics*, 47(1), 77-94.
- Tentama, F. & Abdussalam, F. (2020). Internal locus of control and entrepreneurial intention: A study on vocational high school students. *Journal of Education and Learning (EdLearn)*, 14(1), 97-102.
- Thompson, E. R. (2009). Individual entrepreneurial intent: Construct clarification and development of an internationally reliable metric. *Entrepreneurship theory and practice*, 33(3), 669-694.
- Timuroğlu, M. K. & Çakır, S. (2014). Girişimcilerin yeni bir girişim yapma niyetlerinin risk alma eğilimi ile ilişkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 119-136.
- Trevelyan, R. (2011). Self-efficacy and effort in new venture development. *Journal of Management & Organization*, 17(1), 2-16.
- Wilson, F., Kickul, J. & Marlino, D. (2007). Gender, entrepreneurial self-efficacy, and entrepreneurial career intentions: Implications for entrepreneurship education. *Entrepreneurship theory and practice*, 31(3), 387-406.
- Yener, S. & Salur, S. (2017). Girişimciliğin belirleyeni olarak girişimsel öz-yeterlilik. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 10, Sayı 2, ss.1337-1354
- Zampetakis, L. A., Gotsi, M., Andriopoulos, C. & Moustakis, V. (2011). Creativity and entrepreneurial intention in young people: Empirical insights from business school students. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 12(3), 189-199.